

Werkwijze SOVON-Broedvogel onderzoek in 1996 definitief

■ Na enkele jaren studie en ervaring met de nieuwe aanpak van het SOVON-Broedvogelonderzoek zal met ingang van 1996 het broedvogelonderzoek zijn definitieve vorm krijgen. Het SOVON Broedvogelonderzoek bestaat in 1996 uit vier onderdelen. De belangrijkste wijzigingen in vergelijking met de situatie tot en met 1992 zitten hem in het BSP. De onderdelen Kolonievogels, Zeldzame Soorten en Schaarse soorten zullen definitief worden gescheiden, waarbij elk onderdeel zijn eigen doelstelling, aanpak en telformulier kent. Een aantal vogelsoorten zal van categorie veranderen, met het doel er het maximale uit te halen, zonder nu meteen het onmogelijke van tellers te verlangen. Zeer belangrijk is de aangebrachte splitsing tussen op 'systematische wijze' verzamelde gegevens en 'losse meldingen'. Het BMP verandert amper.

Aanvullende losse waarnemingen

Voor monitoring is een systematische, gestandaardiseerde aanpak noodzakelijk: vaste telgebieden die volledig moeten worden afgewerkt en een vaste 'verplichte' soortenlijst. Verder moet jaarlijks 'volgens het boekje' worden geïnventariseerd, met voldoende veldbezoeken op de juiste tijdstippen en vaste regels voor het bepalen van het aantal broedparen. De aldus verzamelde gegevens vormen de body van het SOVON broedvogelonderzoek. In feite zou SOVON het hierbij kunnen laten, ware het niet dat we dan van diverse soorten, vaak uit bepaalde delen van het land, onvolledige informatie zouden hebben.

Voor Kolonievogels en Zeldzame Soorten is daarom de mogelijkheid geopend ook 'losse meldingen' te verzamelen. Bij deze soorten streven we naar een volledige telling. De praktijk leert dan van de meeste soorten pakweg 60% tot 90% van Nederland systematisch wordt geïnventariseerd. Aalscholver en Lepelaar halen met gemak 90-100%, maar Oeverzwaluw, Kokmeeuw, Visdief, Roek of Blauwe Reiger scoren lager. Bij Zeldzame Soorten is het inschatten van de landelijke volledigheid niet eenvoudig. Wanneer weet je zeker dat alle Woudaapjes of Ortolanen zijn geteld? Dat weet je pas precies als alle potentiële landschappen volledig zijn geïnventariseerd. Dat is niet haalbaar en ook niet zinnig. Door bekende gegevens bijeen te brengen, dus ook meldingen uit een gebied waar alleen maar die ene zeldzame soort is geteld of waar toevallig een kolonie werd ontdekt, wordt vaak een waardevolle aanvulling gegeven op de reeds aanwezige kennis. Losse meldingen moeten na-

tuurlijk wel aan bepaalde eisen voldoen (broedcode, waarnemingsdata, precieze plaats op kaart e.d.). Op basis van alle verzamelde gegevens wordt bij Kolonievogels en Zeldzame Soorten een schatting gemaakt van het landelijke totaal. Dat doen we het liefst voor zoveel mogelijk soorten elk jaar, maar als dat niet haalbaar is kunnen jaren worden gecombineerd.

Telformulieren in een nieuw jasje

Veel veranderingen zijn niet nieuw meer en reeds in 1993-95 geïntroduceerd. De definitieve aanpak in 1996 laat zich goed omschrijven aan de hand van de telformulieren die u als teller uiteindelijk moet invullen. Telformulieren krijgen in 1996 hun definitieve uiterlijk (thans werken we veelal met voorlopig versies).

- **Kolonievogels** Elke kolonie moet op een apart telformulier worden ingevuld. Op het huidige formulier worden verbeteringen aangebracht. Er komt een 'verzamel-formulier' voor tellers die veel kolonies tellen. Elders in dit nummer wordt hier verder op ingegaan. De ligging van de kolonie moet op een kaart worden ingetekend (in het eerste jaar).
- Voor **Zeldzame Soorten** komt een apart telformulier waarop onderscheid wordt aangebracht tussen een 'losse melding' en systematisch gebiedsonderzoek. Er kan één soort worden ingevuld of enkele dan wel alle soorten. De waarnemingsplaats of het telgebied moet op een kaart worden ingetekend. Een telgebied zal in veel gevallen natuurlijke grenzen hebben.
- **Schaarse Soorten** worden losgekoppeld van de zeldzame en komen op een apart telformulier. Bij Schaarse

Soorten zijn de volgende keuzes mogelijk: alle voorgedrukte soorten tellen (standaardwerkwijze) of alleen (alle) roofvogels. Verder kunnen 'niet-verplichte soorten' worden ingevuld, waarvan de lijst wordt uitgebreid. Het telgebied (proefvlak) moet op een kaart worden ingetekend (in het eerste jaar). Een proefvlak zal in veel gevallen natuurlijke grenzen hebben, maar een kwartblok kan ook.

- **Algemene Soorten** vallen onder het BMP. Het huidige BMP-telformulier blijft gehandhaafd, maar er komt daarnaast een nieuw simpel telformulier, zonder 'aantal waarnemingen per bezoek'. Nieuwe BMP-tellers moeten gedurende hun eerste teljaar altijd het uitgebreide telformulier invullen. Daarna kunnen ze overstappen op het simpele formulier. De routiniers, tellers die al jaren meedoen aan het BMP, hoeven vanaf 1996 alleen maar het totaal aantal broedparen in te vullen. Voor diverse tellers betekent dit een zucht van verlichting. Aan de andere kant kan het turven van deze waarnemingen niet meer als 'smoes' of excuus worden gebruikt voor het late inleveren van het formulier! Het telgebied (proefvlak) moet op een kaart worden ingetekend (in het eerste jaar). **Weidevogels** worden op het BMP-telformulier ingevuld. Op het telformulier moet aangegeven worden of alle soorten (BMP) of alleen weidevogelsoorten (BMP-W) zijn geteld.
- De BSP-Jaarkaarten komen in 1996 te vervallen.

Voor degenen die de afgelopen jaren al zijn overgestapt op de nieuwe werkwijze, zal er in 1996 niet zo bar veel veranderen. De planning is dat in november 1995 de nieuwe telformulieren van de drukker moeten komen. In de broedvogel-handleiding zullen de hoofdstukken 1. (SOVON Broedvogelonderzoek: Hoe en waarom) en 4 (Formulieren, kaarten en controle) worden aangepast. De hoofdstukken 2. (Veldwerk) en 3. (Bureauwerk) zullen nauwelijks veranderingen ondergaan. In de loop van 1995 en begin 1996 zult u hierover in SOVON-Nieuws worden geïnformeerd. Wat ons betreft komen er in deze eeuw geen veranderingen meer in het broedvogelwerk...

Arend van Dijk